

La correcció de manuscrits científicotècnics en català

JOSEP M. MESTRES i SÍLVIA LÓPEZ
Servei de Correcció Lingüística i Servei Editorial
Institut d'Estudis Catalans

1. L'edició de revistes científiques a l'Institut d'Estudis Catalans

La publicació de números de revistes científiques a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) constitueix actualment (en dades de l'any 2006) prop del quaranta per cent de tota l'edició de la institució (figura 1),¹ la qual cosa ens diu que una

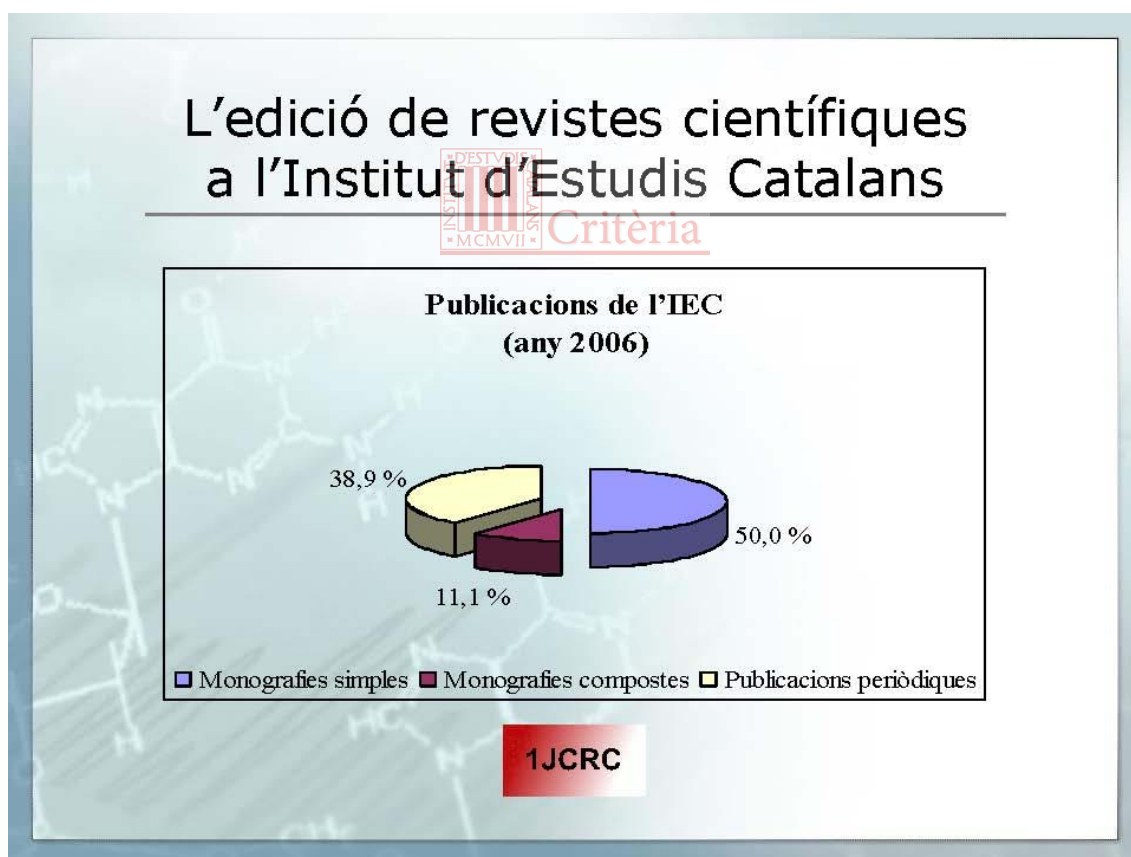

FIGURA 1. Desglossament tipològic de les publicacions editades per l'IEC el 2006

1. L'any 2006, l'Institut d'Estudis Catalans va editar 126 publicacions, de les quals 63 són monografies simples, 14 són monografies compostes (és a dir, miscel·lànies, actes de jornades, etc.) i 49 són publicacions periòdiques.

part important, encara que minoritària, de l'edició científica de l'IEC es vehicula mitjançant publicacions periòdiques; no cal dir que el rigor amb què són tractats els manuscrits corresponents és el mateix que reben els de les monografies.

Nogensmenys, des del punt de vista de la correcció lingüística i ortotipogràfica d'aquestes publicacions, la casuística amb què ens trobem al Servei Editorial i al Servei de Correcció Lingüística sí que difereix una mica del que s'esdevé en el cas de la preparació de les monografies, per bé que sigui essencialment la mateixa. Repassarem a continuació cadascun dels passos que se segueixen per a assegurar, fins allà on els mitjans disponibles ho permeten, la qualitat que ha de tenir una publicació periòdica editada per l'Institut d'Estudis Catalans.²

D'antuvi, cal tenir en compte que, en els darrers vint anys, la feina de correcció de publicacions s'ha tornat prou més feixuga perquè diversos actors de l'edició i de la impremta han anat renunciant —sovint, per raons econòmiques— a exercir llur responsabilitat en la cadena del procés editorial. Així, ens hem trobat que hi ha hagut autors que s'han desentès de llur manuscrit tan bon punt l'han lliurat al curador/a, i que hi ha hagut curadors d'obres que s'han limitat a ser mers transmissors de papers i fitxers informàtics; així mateix, com més va, més sovint ens trobem que la maquetació de les revistes i de les monografies en general és exercida per personal poc qualificat des del punt de vista ortotipogràfic (i, de vegades, també des del punt de vista lingüístic pel que fa a la llengua catalana), i que han desaparegut els revisors d'impremta (anomenats, històricament, *correctors tècnics*), que s'encarregaven de fer la primera ullada a les galerades i a les compaginades per a detectar-hi les errades comeses per la mateixa impremta durant la composició del text.

D'aquesta manera, esmenar les mancances i les errades de contingut, així com controlar fins a l'últim detall tècnic de la revista, han passat a dependre gairebé

2. Per bé que, en aquest text, parlarem de totes les revistes en llengua catalana que apareixen al portal de revistes de l'IEC, cal tenir en compte que n'hi ha que no són editades directament per l'Institut, com ara *Omnis Cellula* i *Revista Catalana de Micologia*, i també que n'hi ha que no passen per la Unitat de Correcció, com ara *Llengua & Literatura* i *Ítaca*. *Quaderns Catalans de Cultura Clàssica*.

exclusivament del corrector/a d'estil (les funcions del qual ja fa molts anys que s'han fos amb les del corrector/a tipogràfic/a), que s'ha vist empès a assumir les seves obligacions més les dels altres actors que han anat renunciant a les llurs (autor/a, curador/a, corrector/a tècnic/a).

Aquests tres factors i la poca professionalització que hi pot haver en alguna revista³ conformen un marc en què el corrector/a es troba bastant sol davant el possible «caos» d'un manuscrit que sovint no ha estat revisat per cap persona entesa en la matèria. Per acabar-ho d'adobar, aquesta tasca de suplència i de compleció de l'original que es fa des de la correcció sovint és considerada com un excés de zel i una pèrdua de temps; de vegades sembla que l'únic que importa és que la publicació surti el dia que interessa, data que ha estat fixada a voltes des d'un desconeixement important del procés editorial.

Tanmateix, no voldríem acabar aquest primer apartat sense reconèixer la soferta i meritòria feina que exerceixen molts dels curadors actuals de les revistes científiques de l'IEC, sobretot tenint en compte els recursos limitats de què poden disposar per a dur a terme llur tasca. Aquest reconeixement explícit i merescut no obsta, al nostre entendre, perquè no puguem ser realistes i crítics amb la situació actual, que és millorable i que, si s'endegués, podria facilitar bastant la feina a totes les baules de la cadena editorial.

2. La recepció del manuscrit

Abans de començar la producció material d'una revista científica, el tràmit mateix de recepció del manuscrit és afectat ara i adés per factors aliens al procés de producció de l'obra, com els següents: que hi faltin articles sencers (és a dir, que l'original no sigui complet); que no hi hagi cap sumari (i, per tant, no es pugui saber d'entrada de quants articles es compondrà el número); que no hi hagi hagut cap procés de selecció dels manuscrits que s'han de publicar i la revista s'hagi confegit amb *tot* el material disponible; que no hi hagi un veritable

3. En aquest document, entenem per *professionalització* la gestió de la publicació duta a terme amb criteris editorials i amb coneixements tipogràfics i d'edició suficients per a fer-se càrrec de la complexitat del procés editorial.

curador/a de la publicació periòdica i, doncs, que no hagin estat revisats els manuscrits per un responsable que pugui fer fe de la qualitat del contingut; que la gestió de la revista sigui estrictament voluntarista (no cal dir que els autors i els curadors no acostumen a rebre cap gratificació per llur intervenció), etcètera.

Aquests factors poden incidir més en unes publicacions que en unes altres, i això ens situa davant un panorama vari. Per començar, hem de tenir en compte que hi ha revistes estrictament científiques quant al contingut, com ara *Treballs de la Societat Catalana de Biologia*, *Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, *Estudis Romànics* i *Lambard. Estudis d'Art Medieval*, i revistes amb una vocació més de divulgació científica, com ara *Omnis Cellula*, *Revista de Física*, *Revista de la Societat Catalana de Química* i *TECA*, per bé que els límits d'un grup i de l'altre són difusos. De tota manera, al primer cop d'ull salta a la vista que la presentació més aviat austera de les primeres contrasta generalment amb un disseny atractiu en el cas de les segones, ateses les finalitats respectives.

D'altra banda, la professionalització de la gestió de la revista de què hem parlat suara, que també té un pes important en aquesta diversitat, es pot determinar comprovant l'existència d'una sèrie de paràmetres objectius, entre els quals el fet que hi hagi un consell de redacció que vetlli perquè el nivell científic de cada article es correspongui amb el de la publicació.

També és significatiu en aquest aspecte que la revista disposi d'unes normes de presentació d'originals per a l'edició, elaborades pels responsables de la revista, que vagin una mica més enllà de les establertes genèricament per l'IEC per a totes les publicacions periòdiques.

Concretament, de les 41 revistes que es poden consultar en el portal de revistes científiques de l'IEC (<http://www.iec.cat/pperiodiques>), només 17 (el 41,5%) tenen normes pròpies d'edició, com ara *Tamid*, *Quaderns Agraris*, *Anuari de la Societat Catalana de Filosofia* i *Treballs de Comunicació*; 5 revistes no tenen cap mena de norma d'edició, entre les quals sorprèn especialment el cas d'*Omnis Cellula*, i les altres 19 fan servir unes normes genèriques elaborades per l'anterior Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC (oficina que a l'inici de l'any 2007 ha donat lloc a l'actual Servei de Correcció Lingüística i a la

Unitat de Correcció del Servei Editorial; figura 2). De tota manera, com que hi ha unes quantes revistes que ara ja no es publiquen, pot ser que sigui per aquest motiu que no s'hi hagi fet constar cap classe de normes de publicació.

NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS PER A L'EDICIÓ

1. Els articles s'han de redactar en català preferiblement i s'han de presentar en suport de paper i en disquet o CD (si pot ser, picat en el programa de tractament de textos Microsoft® Word per a PC).
2. El tipus de lletra ha de ser, preferiblement, Times New Roman del cos 12, i el text s'ha de compondre amb un interlineat d'un espai i mig.
3. L'extensió del treball no pot ser inferior a deu pàgines ni superior a vint (2.100 espais lletra per pàgina). Tots els fulls han d'anar numerats correlativament.
4. La bibliografia s'ha d'incloure al final de l'article. Ha d'estar ordenada alfabèticament per autors i ha de seguir els criteris següents (hi ha uns criteris més detallats a la disposició dels autors).
Els llibres s'han de citar: COGNOM, Nom; COGNOM, Nom. *Títol de la monografia: Subtítol de la monografia*. Lloc de publicació: Editorial, any. Nombre de volums. (Nom de la Col·lecció; número dins de la col·lecció) [Informació addicional]
Els articles de publicacions periòdiques s'han de citar: COGNOM, Nom; COGNOM, Nom. «Títol de la part de la publicació en sèrie»-*Títol de la Publicació Periòdica* [Lloc d'Edició], número del volum, número de l'exemplar (dia mes any), número de la pàgina inicial - número de la pàgina final.
5. Les notes s'han de compondre al peu de la pàgina on figura la crida, que s'ha de compondre amb xifres àrabiques volades.
6. En el cas que hi hagi figures, gràfics o taules, s'han de presentar numerats correlativament en fulls a part i indicar dins del text el lloc en què s'han d'incloure durant el procés de maquetació.
7. Juntament amb l'article s'han de lliurar en un full a part algunes dades del currículum de cada autor (quatre línies de text com a màxim).
8. Al final de l'article cal afegir un resum d'un màxim de quinze línies (1.050 espais lletra).
9. Amb vista a la indexació en diferents bases de dades, heu de proposar cinc mots clau com a mínim, els quals s'haurien d'extreure, si és possible, de tesaurus o diccionaris d'especialitat.
10. Els treballs s'han d'adreçar a la Secretaria de redacció, que té uns *Criteris de presentació dels originals* detallats a la disposició dels autors perquè puguin presentar els treballs amb la màxima garantia (i també a http://www.iecat.net/institucio/presidencia/OCAL/pdf/Presentacio_originals.pdf).
11. Per a garantir la qualitat dels treballs que es publiquin, la Direcció de la revista i el Consell de Redacció sotmetran els articles rebuts a l'informe d'experts en cada matèria.

FIGURA 2. Normes genèriques de presentació d'originals per a ésser editades en les publicacions periòdiques de l'IEC

Lògicament, les condicions materials en què arriben els manuscrits d'aquestes revistes varien molt segons que hagin passat per les mans d'un curador/a que els hagi revisat o que no hi hagin passat (figura 3).

La recepció del manuscrit

Factors que condicionen la recepció de l'original de la revista:

- La compleció i l'estat dels manuscrits
 - La classe de revista (revista científica / revista de divulgació científica)
- La professionalització de la gestió
- L'existència d'unes normes de presentació d'originals
 - La revisió prèvia del curador/a

INSTITUT DE CIÈNCIES DE LA SALUT I D'ALIMENTACIÓ I NUTRICIÓ
MCMVI
1JCRC
Crítèria

FIGURA 3. *Factors que condicionen la recepció d'un original per a l'edició*

Lamentablement, fins ara la regla general ha estat que els manuscrits arribin tal com els han lliurat els autors, els quals se suposa que han respectat els criteris de presentació dels originals —en el cas que n'hi hagi i que els hagin pogut seguir.

I no cal dir que una bona part dels suposats «retards» atribuïts a la correcció són deguts a les comprovacions i complecions que ha hagut de fer de més el corrector/a perquè ningú no n'havia tingut cura abans.

3. El tractament inicial del manuscrit

Una vegada han arribat a la Unitat de Correcció els manuscrits del número de la revista que s'ha de publicar, s'encomanen a un corrector/a —que pot ser intern o extern, encara que generalment és extern—, per tal que dugui a terme les operacions següents:

a) Corregir gramaticalment l'original des del punt de vista normatiu, però amb el màxim respecte per l'estil de redacció de l'autor/a. No cal dir que la correcció a l'IEC ha d'estar consonància amb el fet que aquesta institució és la seu de l'acadèmia de la llengua catalana; la cura que cal tenir en els textos que es publiquen sempre haurà de ser superior a la que s'ha de tenir en altres institucions o empreses.

b) Comprovar l'ús adequat de la terminologia i la fraseologia de l'àmbit d'especialitat del tema del manuscrit.

c) Adequar ortotipogràficament tot el manuscrit, posant una atenció especial a tot el que fa referència a l'àmbit d'especialitat de què es tracta. Tipogràficament, és molt habitual trobar-se grafies anòmales en els apòstrofs, els punts volats, els guions dels incisos i en els guions de les enumeracions. Durant les operacions *b* i *c* —comprovació de la terminologia i la fraseologia, i adequació ortotipogràfica—, els dubtes de correcció s'indiquen amb llapis i es consulten a la responsable de la Unitat de Correcció; si cal, s'eleven al curador/a o a l'autor/a els dubtes de significat.

d) A mesura que es corregeix, controlar l'ús que ha fet de les abreviacions l'autor/a, per tal d'assegurar-ne la grafia i la coherència en aquest ús al llarg de tot el treball. Si no és una abreviació d'ús molt generalitzat, la primera vegada es compon l'expressió desenvolupada i es posa l'abreviació entre parèntesis, especialment si es tracta del nom d'institucions o empreses, o si es pot suposar que pot crear confusió en els lectors (per exemple, amb l'ús de símbols poc habituals o no prou fixats internacionalment).

e) Comprovar, si és possible, els noms propis —qui no s'ha equivocat mai, per exemple, en escriure el topònim *Massachusetts*?—, les fórmules i les altres dades —sobretot quantitatives— que hi figuren. Els dubtes es marquen amb

llapis i es traslladen a la Unitat de Correcció perquè decideixi el que sigui més convenient.

f) Revisar la bibliografia i, tot i que no és responsabilitat del corrector/a, comprovar, fins allà on sigui possible, la congruència de les dades facilitades per l'autor/a. Sovint hi manquen dades essencials⁴ o hi ha errors en la transcripció de la informació bibliogràfica. En general, cal adaptar la manera de puntuar les referències bibliogràfiques a les normes de presentació d'originals de la revista, perquè els autors acostumen a fer-ne cas omís en aquest aspecte. També és bastant habitual que les referències no continguin sempre la mateixa quantitat d'informació; en aquests casos, no s'intervé mentre es mantinguin les dades essencials; però és un aspecte que aniria bé que els editors tractessin amb més cura i exigència si és possible. I, encara, un aspecte que té més importància que no sembla és que aniria molt bé que s'advertís sistemàticament, en el moment de lliurar els manuscrits, de l'ús d'uns criteris diferents dels generals de l'IEC per a la redacció de les referències bibliogràfiques, ja que això estalviaria molta feina feta en va pels correctors externs, que no sempre estan al cas d'aquestes variacions particulars.

h) Finalment, disposar el text d'acord amb les normes de presentació d'originals, que bàsicament consisteixen a deixar uns marges adequats, canviar la font del text per Times New Roman, posar un interlineat d'un i mig, suprimir separacions entre paràgrafs, entrar la primera línia de cada paràgraf, numerar les pàgines amb doble numeració (número de pàgina / nombre total de pàgines) i compondre el títol i les dades de l'autoria tal com correspon segons el disseny de la revista. Aquesta disposició és l'exigida per a la sortida impresa del manuscrit corregit i preparat per a anar a la impremta.

Al llarg del procés de correcció de l'original, si es comprova que el manuscrit manca d'alguna de les classes d'informació que són requerides per a aquella

4. Entenem per *dades essencials*, en el cas de les referències de monografies, l'autor/a, el títol, el lloc d'edició, l'editorial i l'any; i, en el cas dels articles de les publicacions periòdiques, l'autor/a, el títol de l'article, el títol de la publicació periòdica, el volum i/o el número de l'exemplar, la data i la seqüència de pàgines en què figura l'article.

publicació (com ara els resums, els mots clau, el currículum de l'autor/a o qualsevol altra dada imposada pels editors), es fa avinent al curador/a perquè ho completi o ho esmeni. D'altra banda, si no hi ha sumari o si, en acabar la correcció de l'original, encara falta algun article, es torna a indicar expressament perquè el curador/a els aporti tan aviat com sigui possible.

Cal dir que, per a dur a bon port totes aquestes tasques, els correctors disposen d'una sèrie d'obres de consulta de referència bàsica sobre els aspectes següents: sobre normativa lingüística; sobre lèxic, fraseologia i terminologia; sobre noms propis, i sobre convencions gràfiques i tipogràfiques, que són pregats de consultar per a resoldre les qüestions que es plantegen durant la correcció.

Sense pretensions d'exhaustivitat, aquestes obres són les que segueixen.

I) *Obres sobre normativa lingüística*

1. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana, 2007. També disponible en línia a <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: 19 abril 2007]. [1a ed. impresa, 1995]
2. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents normatius 1962-1996: (Amb les novetats del diccionari)*. Barcelona: IEC, 1997. També disponible parcialment en línia a: <<http://www.iecat.net/institucio/seccions/Filologica/llenguacatalana/documentsnormatius/inici.htm>> [Consulta: 30 maig 2006].
3. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica*. 3a ed., 4a reimpr. Barcelona: IEC, 2005. També disponible en línia a: <http://www.iec.cat/gc/digitalAssets/7001_7336_1107861955301_Proposta%20estndard%201.pdf> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 1990]
4. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*. 4a ed., 4a reimpr. Barcelona: IEC, 2005. També disponible en línia a: <http://www.iec.cat/gc/digitalAssets/7002_7337_1107861924785_Proposta%20estndard%202.pdf> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 1992]
5. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, IV*. 4a ed., 4a reimpr. Barcelona: IEC, 2005. També disponible en línia a: <<http://www.iecat.net/institucio/seccions/Filologica/pdf/Doc.Sec.Fil.4.pdf>> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 1992]
6. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC, 1996. També disponible parcialment en línia a: <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=689&languageId=1&contentId=-1>>.

<<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=646&languageId=1&contentId=-1>>,
<http://www.iec.cat/gc/digitalAssets/9657_7340_1115216838585_Doc_III_Apartat_VI_Sobre_diversos.pdf>,
<<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=637&languageId=1&contentId=-1>> i <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=635&languageId=1&contentId=-1>> [Consulta: 22 novembre 2007].

7. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, II*. 3a ed., revisada. Barcelona: IEC, 1996. També disponible parcialment en línia a: <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=689&languageId=1&contentId=-1>>, <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=646&languageId=1&contentId=-1>> i <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=637&languageId=1&contentId=-1>> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 1992]
8. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC, 1990. També disponible parcialment en línia a: <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=646&languageId=1&contentId=-1>>, <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=637&languageId=1&contentId=-1>>, <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=635&languageId=1&contentId=-1>> i <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=648&languageId=1&contentId=-1>> [Consulta 22 novembre 2007]
9. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Gramàtica de la llengua catalana: (Versió provisional)* [en línia]. Vol. I. Barcelona: IEC, 2002. <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007].
10. FABRA, Pompeu. *Gramàtica de la llengua catalana*. Facsímil de: 7a ed. [1933], 1a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000. [1a ed., 1918]

II) *Obres sobre lèxic, terminologia i fraseologia*

1. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana, 2007. També disponible en línia a <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: 19 abril 2007]. [1a ed. impresa, 1995]
2. *Gran diccionari de la llengua catalana*. 3a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003. També disponible en línia a: <<http://www.grec.cat/home/cel/dicc.htm>> [Consulta: 30 maig 2006]. [1a ed. impresa, 1998]
3. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* [en línia]. Barcelona: IEC, 2002-. <<http://dcc.iec.cat/ddlc/index.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007]. [En curs de redacció]
4. *Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-2001. 24 v. i 3 supl. (vol. 25, 1993; vol. 26, 1998; vol 27, 2001). També disponible en línia a: <<http://www>.

grec.cat/home/hec/fr_pres.htm> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 15 v., 1969-1980, amb diversos suplementes d'actualització posteriors]

5. *Gran Larousse català*. Barcelona: Edicions 62, 1990-1993. 10 v.
6. *Diccionari enciclopèdic de medicina*. 2a ed., 1a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2002. També disponible en línia a: <<http://www.grec.cat/home/cel/mdicc.htm>> [Consulta: 30 maig 2006]. [1a ed. impresa, 1990]
7. ESPINAL, M. Teresa. *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions: Publicacions de la Universitat de València: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004. [Amb un CD-ROM]
8. RASPALL, Joana; MARTÍ, Joan. *Diccionari de locucions i frases fetes*. 3a ed. Barcelona: Edicions 62, 1996. [1a ed., 1984]
9. ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. *Diccionari català-valencià-balear*. 2a ed. Palma: Moll, 1962-1968. 10 v. També disponible en línia a: <<http://dcvb.iec.cat>> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 1954-1962]
10. MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 3a ed., rev. i actual. [Vic]: Eumo; [Barcelona]: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2007. [1a ed., 1995]

III) *Obres sobre noms propis*

1. *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques: Institut d'Estudis Catalans, 2003 [actualització: 30 maig 2005]. <<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/documentacio/llengua/toponimia/nomenclator/index.jsp>> [Consulta: 30 maig 2006].
2. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC, 1996. També disponible parcialment en línia a: <<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=637&languageId=1&contentId=-1>> [Consulta: 22 novembre 2007].
3. *Nomenclàtor toponímic de la Catalunya del Nord*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Universitat de Perpinyà, 2007. També disponible en línia a: <http://www.iec.cat/gc/digitalAssets/9590_NomenclatorCatNord.pdf> [Consulta: 22 novembre 2007].
4. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Directori de membres de l'Institut d'Estudis Catalans, 1907-1997*. Barcelona: IEC, 1997.
5. MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 3a ed., rev. i actual. [Vic]: Eumo; [Barcelona]: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2007. [1a ed., 1995]

6. *Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-2001. 24 v. i 3 supl. (vol. 25, 1993; vol. 26, 1998; vol 27, 2001). També disponible en línia a: <http://www.grec.cat/home/hec/fr_pres.htm> [Consulta: 22 novembre 2007]. [1a ed. impresa, 15 v., 1969-1980, amb diversos suplementes d'actualització posteriors]
7. *Atles universal*. Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya: Enciclopèdia Catalana, 1999.
8. *Gran Larousse català*. Barcelona: Edicions 62, 1990-1993. 10 v.
9. MESTRES, Josep M.; GUILLÉN, Josefina. *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. [1a ed., 1992]

IV) *Obres sobre convencions gràfiques i tipogràfiques*

1. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: IEC, 1999. També disponible en línia a: <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/pdf/AplicacionormesAFI.pdf>> [Consulta: 22 novembre 2007].
2. MESTRES, Josep M. [coord.]. *Criteris i altres materials per a la correcció i l'edició de textos a l'Institut d'Estudis Catalans* [dossier de treball d'ús intern]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, gener 2006.⁵
3. MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 3a ed., rev. i actual. [Vic]–Eumo; [Barcelona]: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2007. [1a ed., 1995]
4. MESTRES, Josep M.; GUILLÉN, Josefina. *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. [1a ed., 1992]

4. L'establiment definitiu del text de l'original

Un cop el corrector/a acaba la revisió del manuscrit, introdueix les correccions en el fitxer i en fa una sortida impresa, en la qual s'assenyalen els dubtes que no s'han pogut resoldre fins en aquell moment, que seran traslladats al curador/a perquè els resolgui, si cal, conjuntament amb l'autor/a.

Per tal de comprovar que han estat ben aplicats tots els criteris lingüístics i d'estil en la correcció i poder-hi donar el vistiplau perquè l'original pugui anar, en primer lloc, al curador/a (o a l'autor/a, segons els casos), i, després, a la

5. Obra no distribuïda per causes alienes a la voluntat del Servei de Correcció Lingüística i del Servei Editorial.

impresma, una vegada enlestida la correcció lingüística i ortotipogràfica, dins la Unitat de Correcció se supervisa la feina feta pel corrector/a i s'asseguren sobretot qüestions lèxiques i de coherència en l'aplicació de criteris de correcció i la disposició final de l'original; aquesta operació és indispensable per a garantir la qualitat que han de tenir les publicacions de l'IEC, ja que, tal com hem dit, no podem oblidar mai que l'Institut constitueix l'acadèmia de la llengua catalana. Aquesta supervisió és altament necessària, atesa l'externalització de la major part dels manuscrits que arriben perquè siguin corregits.

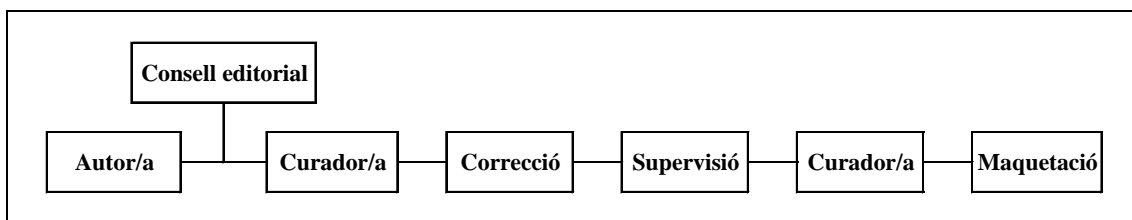

FIGURA 4. Flux de responsabilitats per a l'establiment del text de l'original

Quan el curador/a retorna el text amb els dubtes aclarits, s'introdueixen les esmenes en el fitxer corresponent. D'aquesta manera, s'obté un original uniforme que consta de totes les parts que han de conformar la revista i que estan disposades en l'ordre en què han de sortir en la publicació (figura 4).

A continuació, els fitxers informàtics i la sortida impresa són lliurats a la persona responsable de Producció Editorial perquè es pugui dur a terme la compaginació de la revista.

5. La correcció de les proves d'impresma

Cal no oblidar que durant la correcció de les successives proves d'impresma (de dues a tres, normalment, en el cas de les publicacions periòdiques) sorgeixen encara dubtes, i els autors acostumen a introduir esmenes de contingut arran de la lectura de primeres a què tenen dret —i que tenen obligació de fer (figura 5).

En les primeres proves, el corrector/a torna fer una lectura completa del text per tal d'assegurar que no s'ha descuidat res que s'hagués de corregir i que a la impresma no hi han omès ni modificat cap fragment de l'original.

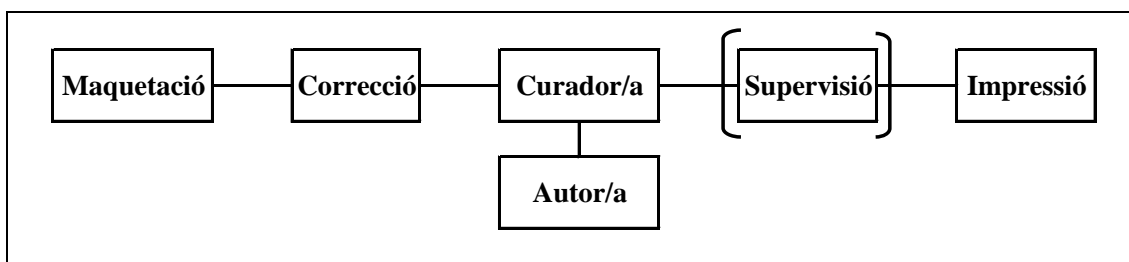

FIGURA 5. Flux de responsabilitats per a la correcció de les proves d'impremta

En el cas de les compaginades, que actualment ho són totes les proves, des de les primeres, cal parar atenció també a la matrícula de l'article, al foli i a la numeració de les pàgines, a les línies viudes i òrfenes, als finals i als inicis de ratlla, a la disposició i la numeració de figures i taules, a la disposició i la numeració de les notes a peu de pàgina, etcètera.

Una vegada revisades les primeres proves pel corrector/a, es passen al curador/a perquè revisi el text i comprovi que no hi falta res.

Durant la correcció de les proves es duu a terme una segona supervisió, molt més lleugera que la primera, sobretot de qüestions ortotipogràfiques, per tal de garantir que l'article ja està en condicions d'ésser imprès. Si no ho està per algun motiu (per exemple, per canvis de redacció de l'autor/a), es continuen veient proves fins que ja no queda cap esmena per introduir.

6. En pro d'una edició eficient dels manuscrits científicotècnics

Com a conclusió, creiem que, en la mesura que l'edició de les revistes científiques es professionalitzi amb una selecció i una revisió prèvies dels manuscrits abans de lliurar-los perquè siguin corregits, la correcció del manuscrit podrà ser també més eficient, per tal com es podrà concentrar en les tasques més pròpiament lingüístiques i ortotipogràfiques, i també es podrà enllestir la correcció i la preparació de l'original per a la impremta en un termini més breu. La qualitat de l'article també se'n beneficiarà, ja que s'hauran resolt els dubtes de contingut abans d'iniciar la correcció (figura 6).

En pro d'una edició eficient

Perquè l'edició de les revistes científiques pugui ser realment eficient cal:

- una selecció prèvia dels manuscrits
- una revisió prèvia per una persona entesa
- un contacte estret entre curador/a o autor/a i corrector/a
- una supervisió curosa de la feina feta externament

1JCRC

FIGURA 6. *Requisits imprescindibles per a una edició eficient*

Crítèria

Així mateix, la supervisió interna de la feina feta externament s'ha revelat indispensable per a mantenir el nivell de qualitat de les revistes científiques de l'IEC.

Només amb la col·laboració de tots els actors implicats en la publicació podrem aconseguir produir revistes del més alt nivell científic i ben acurades des del punt de vista editorial.